

3. Кравченко І., Ватаманюк Г. Передумови готовності дітей до навчання у школі в контексті поглядів В. О. Сухомлинського. *Розвиток особистості молодшого школяра : сучасні реалії та перспективи* : матеріали науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців та студентів. URL : <https://kppo.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/72/2019/12/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-19-%D0%BE%D0%B1.pdf#page=143>.
4. Пантюк Т. Підготовка дітей до школи в Україні. *Суспільно-педагогічний контекст : монографія*. Дрогобич : Ред.-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2016. 504 с.
5. Примак М. В. Готовність дитини до навчання: теоретичний аналіз. *Інноватика у вихованні* : зб. наук. пр. / упоряд. О. Б. Петренко; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова та ін. Рівне, 2017. Вип. 6. С. 302–307.

НОВІ МОДЕЛІ ЗДОБУТТЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Ганна КОЗУБАШ
І курс ОР магістр, педагогічний факультет
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
науковий керівник - Недільський С.А.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Дошкільна освіта є важливим етапом у розвитку дитини, закладаючи фундамент для її майбутніх успіхів. В Україні останнім часом відбуваються значні зміни у цій сфері, спричинені як внутрішніми соціально-економічними факторами, так і зовнішніми обставинами, зокрема війною. У цьому есе ми розглянемо нові моделі здобуття дошкільної освіти, їх регулятивні основи та

варіативні форми, які забезпечують право кожної дитини на якісну та доступну освіту.

Розвиток дошкільної освіти в Україні з 2000 до 2024 року супроводжується низкою нормативних актів, які створюють оптимальні умови для розвитку та виховання дітей. Законодавчо – нормативні документи відіграли ключову роль у визначенні державної політики в сфері дошкільної освіти, у забезпеченні якості освітніх послуг та дотриманні прав дітей. Завдяки їм визначаються стандарти, яких повинні дотримуватися усі заклади дошкільної освіти, незалежно від їх типу та форми власності [1].

Закон України «Про дошкільну освіту» (2001) визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи дошкільної освіти. Цей закон забезпечує розвиток, виховання і навчання дитини, ґрунтується на поєднанні сімейного та суспільного виховання, досягненнях вітчизняної науки, надбаннях світового педагогічного досвіду, сприяє формуванню цінностей демократичного правового суспільства в Україні [3].

Державний стандарт дошкільної освіти в Україні, затверджений 12 січня 2021 року, належить до нормативних актів, які визначають не лише обов'язкові компетентності та результати освіти дитини дошкільного віку, але й встановлюють умови, необхідні для їх досягнення, у відповідності до міжнародних стандартів якості освіти [4]. Концепція трансформації системи дошкільної освіти в Україні визначає цілу низку пріоритетних напрямків, серед яких важливими є забезпечення доступної та якісної дошкільної освіти, модернізація української освітньої системи, вдосконалення професійної підготовки, підвищення якості виховання та освіти, а також сприяння науковим дослідженням і інноваціям для розвитку соціально-економічного та інноваційного потенціалу країни [5].

В Україні існує кілька типів закладів дошкільної освіти, кожен з яких має свою специфіку і призначення:

- Дитячі ясла – для дітей від двох місяців до трьох років.

- Садочки сімейного типу – для дітей, які перебувають у родинних стосунках.

- Навчально-виховний заклад комбінованого типу – включають групи загального розвитку, компенсуючого типу, сімейні, прогулянкові.

- Освітня установа інтернатного типу – для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

- Спеціальні та санаторні інституції – для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку.

- Центри розвитку дитини – забезпечують фізичний, розумовий та психологічний розвиток.

- Будинки дитини – для медико-соціального захисту дітей-сиріт від народження до трьох років [1; 3].

В результаті війни та нестабільності Україна зіткнулася з невідкладною проблемою: скороченням доступу до дошкільної освіти. На тлі війни та геополітичної напруженості моніторингове дослідження, проведене Державною службою якості освіти, змальовує досить невтішну картину доступності освіти.

Чисельність закладів дошкільної освіти в опитуваних територіальних громадах суттєво зменшилася у період з 2021 по 2023 рік. Скорочення на 1,5%, з 1058 закладів до 1043, оцінюється як негативна тенденція, що свідчить про значні виклики, які стоять перед системою управління дошкільною освітою. Загалом, зменшення кількості відбулося на 16% в усіх регіонах, охоплених моніторингом. Додатково аналіз інформації, отриманої від керівників закладів позашкільної освіти, дозволяє зробити висновок, що 69% респондентів повідомили про зменшення кількості вихованців внаслідок виїзду сімей за кордон або до інших регіонів України. [2].

Варіативні форми дошкільної освіти створюються з метою збільшення охоплення дітей дошкільною освітою і створення рівних стартових можливостей при вступі до школи. Вони враховують різні режими перебування дітей, включаючи тих, хто має обмежені можливості здоров'я або особливі освітні потреби. В умовах сучасних викликів, таких як війна та економічні труднощі,

Україна активно шукає нові підходи та моделі для забезпечення доступної та якісної дошкільної освіти [1].

Однією з інновацій у сфері дошкільної освіти є короткотривале перебування в групах, яке пропонує гнучкість для сімей та задовольняє різноманітні потреби дітей. Цей формат дозволяє батькам планувати відвідування садочка відповідно до власних потреб та обставин, що є особливо важливим в умовах нестабільності, спричиненої війною. Гнучкий графік сприяє зменшенню стресу як для батьків, так і для дітей, а також забезпечує безперервність навчання навіть у складних ситуаціях. Щодо забезпечення комплексного психологічного супроводу дітей раннього віку є важливим компонентом дошкільної освіти, особливо для дітей із особливостями та затримкою загального розвитку. Психологічна підтримка допомагає дітям адаптуватися до навчального середовища, розвивати соціальні навички та долати труднощі, пов'язані з емоційним станом. Центри консультативної допомоги стали важливою послугою для родин під час війни. Вони пропонують широкий спектр консультацій, які можуть бути спеціально розроблені з урахуванням конкретних потреб кожної сім'ї. Це дозволяє ефективно інтегрувати сімейну та загальну освіту, забезпечуючи повноцінний розвиток дітей, які не можуть відвідувати дитячий садок. Безпосередній доступ до психологів, педагогів, лікарів та інших спеціалістів дозволяє сім'ям отримати комплексну допомогу з різних напрямків, що сприяє покращенню загального благополуччя.

Унікальний та персоналізований підхід до освіти пропонують сімейні дитячі садки. У таких закладах один з батьків виконує роль вихователя, що дозволяє дітям отримувати індивідуальну увагу та догляд в домашній атмосфері. Цей формат освіти є особливо корисним для дітей, які часто хворіють або мають особливі потреби, адже він забезпечує безперервність навчального процесу та емоційну підтримку. Інший варіант, приватні дошкільні заклади з інтенсивними програмами розвитку, що є ще одним важливим елементом нових моделей дошкільної освіти в Україні. Оснащені великою кількістю ресурсів, таких як ігри, іграшки, дидактичні матеріали та наочні посібники, ці заклади пропонують

сприятливе середовище для цілісного навчання. Малий розмір груп у приватних садках дозволяє вихователям приділяти більше уваги кожній дитині, що сприяє більш глибокому та індивідуальному підходу до виховного процесу.

Альтернативна дошкільна педагогіка базується на принципах індивідуального підходу, гнучкості програм, підтримки соціально-емоційного розвитку та залучення громад. Вона спрямована на реалізацію права кожної дитини на якісну освіту, враховуючи її індивідуальні особливості та потреби. Нові моделі здобуття дошкільної освіти в Україні, розроблені з урахуванням сучасних викликів та тенденцій, мають забезпечити якісну та доступну освіту для кожної дитини. В умовах війни та соціальних змін важливо підтримувати і розвивати ці моделі, щоб гарантувати всебічний розвиток і соціальну адаптацію дітей. Тільки так можна забезпечити гідне майбутнє для наступного покоління українців.

Список використаних джерел

1. Альтернативна дошкільна освіта. Інституційний репозиторій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/44543>
2. Внаслідок війни зростає відсоток дітей, які не охоплені дошкільною освітою: результати дослідження. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/monitoring-zdo-2023/>
3. Закон України Про дошкільну освіту. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001. № 49, ст.259. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
4. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція. Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року. <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/79142/>
5. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. С.50-65. URL: <https://mon.gov.ua/strategichniy-plan-diyalnosti-mon-do-2027-roku>